

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

Адреса: Редакція і Адміністрація: "Свобода", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНІ: HEnderson 5-8740

СТРАЙК РОБІТНИКІВ У ФАБРИКАХ ФОРДА ВІДЛОЖЕНО ДО ПОНЕДІЛКА

Дітройт. — Страйк робітників фабрик Форда, що його проголосила спілка Об'єднаних Автомобільних Робітників, КІО, на четвер цього тижня, не почався і його дату відложено до понеділка 6 червня п. р. Провід спілки подав до відомо, що керівництво фабрик Форда передало нові пропозиції в справі погодження робітничих домагань. Пропозиції ці будуть розглянуті і якщо вони будуть незадовільні, то страйк робітників фабрик Форда почнеться у понеділок. Проголосила страйк спеціально створена національна рада робітників фабрик Форда, до якої входить 130 представників робітництва. Робітники домагаються підвищення зарплати, встановлення гарантованої річної плати, поліпшення пенсійних і життєвих забезпечень, як і теж ліберальніших постанов про т. зв. понадгодини. У відповідь на ці домагання керівництво

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОВІД У ВИЗВОЛЬНИХ РУХАХ — ПІДКРЕПЛЕНА ПРОБЛЕМА НА КОНГРЕСІ УНН

АДВ. М. ПІЗНАК СПІДІВАЄТЬСЯ, ЩО ГУБЕРНАТОР ГАРРИМАН КОЛИСЬ "БЕЗ РУКАВИЧОК" ВИЯВИТЬ ТЕ, ЩО ВІН БІЛІВ НА УКРАЇНІ

Серед загальної "конгресової метушні" на Шостому Конгресі Американських Українців з кінцем минулого і початком цього тижня загубилися трохи поодинокі важливі проблеми, що їх на тому Конгресі виділено. Однією з таких важливих проблем була справа українського проводу у визвольних рухах повноволених народів, що її відвідував у своїй промові на бенкеті в суботу 28-го травня, адв. Михайло Пізнак, заст. голови У. Н. Союзу, а на Конгресі головною Національної Комісії, що перемогла найбільше труднющу Конгресу та потрапила зберегти єдність. Адв. М. Пізнак у своїй промові твердив, що так, як сама історія і доля наложили на З'єднені Держави відповідальне завдання провodu у вільному світі, так і українському народові припади історичне завдання провodu у визвольних рухах повноволених народів. Навішній рід прикладів з найновішої історії, адв. Пізнак додавав, що очі повноволених народів звернені тепер з надією на Україну, подібно, як вільний світ зв'язує свої надії з Америкою. Це історичне завдання можуть українці виконати в першу чергу своєю власною єдністю та своєю тісною співпрацею з іншими народами, подібно, як його виконує Америка. Промовець підкреслював і рішальну роль українців, включно з американськими українцями, в осягненні та пересторозі західного світу перед більшовицькою загрозою, як це — для прикладу — сталося в Америці, коли українці в 1933-ому році масово протестували проти дипломатичного визнання Америки союзу з радянським режимом. Тепер українці, а за ними й інші повноволені народи, звертають увагу Америки та вільного світу на загрозу, яка виникає для них з хитро підтримуваних більшовицькою пропагандою концепцій "мирного співіснування" чи "ненерештливості". На віз з уочи до виступу на тому бенкеті губернатор Аварела Гарримана, який був під час війни американським амбасадором у Москві та який загдував про незвичайно приязне відношення українців до стаціонарних тоді в Україні американських воїнів, адв. М. Пізнак висловив надію, що у відповідний час губернатор Гарриман зможе "скинути рукавички" та сказати багато чого цікавого про свій досвід і спостереження на Україні під час його перебування там.

Американські летуни оперлись комуністичній "індоктринації"

Гонолюло. — 4 американські летуни, звільнені з комуністичного полону, в якому перебували понад два роки, відколи збито їх літак над Північною Кореєю, оповідають, що їх судили за "провокаційний наїзд" на китайську територію. Вони вперше стрінулися з представниками преси в Гонолюло на Гавайях, куди перевезли їх літак безпосередньо з Гонг Конгу, до якого доставили їх комуністичні китайці. Вони довідалися про те, що їх судитимуть на розправі перед китайським військовим судом на 4 години перед тією розпратою, не знаючи, зрештою, що їм закинуть. Їм закинули "насилля" на китайську територію з наміром непокоїти китайський народ і шкодити йому", а також "провокаційну дію". Летуни признали, що китайські комуністи посли краде ставитися до них після Женевської конференції. Летуни відкинули генеральному секретареві Об'єднаних Націй Гаммершильдові, якому, мовляв, вони чимало завдають, що їх випущено тепер на волю. Вони знали, що крім них є ще інших 11 американських летунів в комуністично-китайській неволі, але вони ніколи з ними не стрічались. На деякі запити вони не відповіли; ті запити торкалися комуністичних допитів і їх зізнань. Вони ствердили тільки, що комуністи старалися їх приєднати до комуністичної доктрини, але це їм в наменшій мірі не вдалося, дарма що американські летуни адавали, наче вони податливі для комуністичних наук

ЛІТЕРАТУРНЕ МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

В. Січинський.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ, ЯК ІСТОРИК УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

(3 нагоди 20-річчя з дня смерті)

Великий український історик, учений світової міри, незвичайний організатор наукового і громадського життя, людина неймовірно великої енергії і працездатності — професор академік Михайло Грушевський — залишив українському народові величезну наукову спадщину, що на довгі роки буде невичерпним, першорядним джерелом пізнання минулого України у всіх проявах її галузях життя і творчості.

Найвизначніший з сучасних чеських істориків, проф. Відло, в свій час назвав проф. Грушевського найбільшим сучасним істориком з усіх слов'янських народів! Великі надбання своєї невсипучої праці і творчості професор Михайло Грушевський залишив також у галузі мистецтвознавства і передусім історії українського пластичного мистецтва.

Як знаменитий синтетик та ерудит, Грушевський розумів історію, як всесторонню, основне знання рішуче всіх форм, родів, галузей і відтінків людської творчості. Тому його Історія України-Руси — це перша справжня Українська Енциклопедія, де читач знайде найдокладніші відомості не тільки про зовнішні, чисто-формальні історичні події, але також про соціальні відносини, культуру, промисловість, торгівлю, побут, право, літературу, філософію, церкву, театр, музику і врешті всі галузі пластичного мистецтва, як архітектуру, різьбу, малювання та ужиткове (промислове) мистецтво.

А тому, що мистецтво в житті українського народу займало визначне місце, і то в більшій мірі, як у багатьох інших народів, — звідси очевидно, повстало збільшене зацікавлення Грушевського, саме мистецтвом. Не було це зацікавлення припадком і одностороннім, але постійне і систематичне. В галузі мистецтвознавства був М. Грушевський незвичайно різноманітний — в однокрій мірі цікавив його архітектура, різьба, малювання, промислове мистецтво, а також спеціальні ділянки, як графіка, гравірування, мініатюра, друкарство, народне селянське мистецтво, нумізматику, геральдику, сфрагістику, одаг і т. ін. Тому ми знаходимо у різних виданнях, які редагував М. Грушевський, а передусім у «Записках Наукового Товариства Шевченка» і в «Літературно-Науковому Віснику» і в «Україні», його рецензії на праці таких авторів, як П. Військовий (про геральдику), С. Воробкевич (про старі

кого появилася в 1894 році в «Записках НТШ» і остання в 1927 році в «Україні» про видання Хв. Вовка, Студії з української етнографії і антропології (Прага 1927).

М. Грушевський, у редакційних виданнях, спеціально дбав про рецензії та бібліографічні огляди, що виходили з його глибокого розуміння науково-організаційної та інформаційної праці, як раз те, що бракує сучасним нам виданням, спеціально в Америці! Цікаво, що в

Товариства ім. Шевченка у Львові. Був він одним з перших ініціаторів заснування Української Академії Мистецтва в Києві в 1917 році. Крім того постійно цікавився, підтримував і був ініціатором різних мистецьких об'єднань і груп і всіх мистецьких починів українських мистців і мистецтвознавців. Досить вказати, що у виданнях М. Грушевського, особливо Української Академії Наук, є сила праць з історії мистецтва, а передовсім у «Наукових збірниках», «Україна», «Київ», «Чернігів» та інших. Там були уміщені праці майже всіх найвизначніших дослідників українського мистецтва, що перебували тоді в межах Сов. України, як В. Дроздов, Ф. Ернст, О. Новицький, К. Лазаревська, М. Новицька, М. Макаренко, І. Моргилевський, П. Попов, С. Січинський, С. Таранушко, Д. Щербаківський та інші.

Також писання самого М. Грушевського над темами з історії мистецтва, свідчать про спеціальне його зацікавлення до пластичного мистецтва. Все це праці переважно синтетичного характеру, хоч і торкаються окремих тем, або розвідки, які з'ясували особливі занедбані теми з історії стародавнього українського мистецтва, або нові знахідки, які освітлюють важкі проблеми мистецтвознавства та мистецької творчості на території України. Крім загальних оглядів, наукових видань, свої статті уміщав М. Грушевський також в популярних часописах і газетах, особливо у «Село», «Народна Воля», видаваних в Києві.

Цілково зрозуміло, що ті статті М. Грушевського торкалися найперше історії мистецтва і передовсім стародавньої доби: про «Світослав», Молотівське срібло, ковтки, печатки з Звенигороду, Галича, Ступиці під Самбором, тризуб, українські гривні. Дав Грушевський також не менше цікаві статті і розвідки про пам'ятки архітектури: Катедрацьку церкву у Володимирі-Волинському, церкву в Овручі, Описи підольських і львівських замків XV стол., Аскольдіву могилу в Києві. З мистецтва — про портрети В. Хмельницького, І. Мазепи, Т. Шевченка. Торкався і спеціальних тем про стародрук, гравірування, селянське мистецтво, музейництво. Кілька статей відносяться і до модерного мистецтва, як пам'ятники Шевченкові, про українське мистецтво виставку у Львові 1900 р., виставку І. Труша 1901 р. Не забув і про некрологи відомих мистецтвознавців: П. Лашкарев, І. Шараневич, Д. Щербаківський.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ, ЯК ІСТОРІК УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

(Закінчення зі стор. 3)

дувані новішими нашими істориками і видавцями! „Ілюстрована історія України“ М. Грушевського, вид. 1912 р. з цілим шарбом ілюстрованого матеріалу до історії українського мистецтва і не один із сучасних українських мистців і мистецтвознавців мусить не раз заглядати до цього джерела. Далі його книжка „Культурно-національний рух на Україні в XVI-XVII віці“, 1912 р., вперше відкрила нам ціле багатство і красу старої української графіки і граверства, а всі сучасні українські графіки були виховані саме на цій книжці! М. Грушевський дуже добре розумівся на оформленні книжки та бібліографічних засадах друкарської штуки. Він сам розміщував ілюстраційний матеріал і вимагав від друкаря припинити найкращих засад і правил оформлення книжки. Не раз доходило в цьому до курйозів, але професор ніколи не „спускав“ на вимогах, був дуже першоді, і друкарні так мусили виконувати „забаганні професора“, що виходило лише на користь самого видання. Коли, наприклад, в 1930 році під Совітами заведено одини стандартний формат і розмір для всіх часописів, то М. Грушевського найбільш боліло, що його „Україна“ мала виходити в меншому розмірі і він, не зважаючи на всі суворі приписи тоталітарного режиму, так видавав „Україну“ в колишньому форматі, а до того ще не дотримався нового правописку 1929 р. новий формат „України“ змінило лише тоді, коли усунуто з Києва самого Грушевського!

Проти того „нового“ правописку 1929 року Грушевський писав спеціальні критичні статті, гостро осуджуючи нелогічність і русотизацію того „правописку“. Але Грушевського тоді не слухали і вважали, його „тоді“ (та і тепер дехто вважає) „не фактизм“, зрештою Грушевський тоді був уже „під підозрієм“ і „любовний“ громадянин болісно поклікувався на його науковий авторитет. Однак ми тепер знаємо вартість його „Історії української літератури“ в 5 томах, яка була об'явлена і, як то кажуть, стала на цілу голову, без порівняння, вище від всіх інших оглядів і підручників історії української літератури. Саме ця Історія української літератури переконала про глибоке розуміння Грушевського української мови і саме його треба вважати авторитетом в цій ділянці науки.

Найбільша заслуга М. Грушевського перед українським мистецтвом — в його синтетичних оглядах українського мистецтва в „Історії України-Руси“. У цій його монументальній праці він не тільки дав перший суцільний, синтетичний огляд історії українського мистецтва книжкою Х-ХІІІ стол., і доби ХІV-ХVІ стол., але загально вперше в українській літературі правильно підійшов до питання — що саме треба розуміти під поняттям українського мистецтва. Як учений

світової міри, М. Грушевський не міг інакше розглядати пам'ятки українського мистецтва, як лише за територіальним принципом і як не практикується у всіх інших народів. До українського мистецтва, за цим методом, зараховував Грушевський усі пам'ятки на всій українській території в етнографічних межах, незалежно від того коли вони створені і, розуміється, незалежно від релігійної приналежності.

Тепер цей погляд, помилу сучасного покоління, повільно приймається як самозрозумілий, як загально-прийнятий серед усіх інших європейських народів, однак в той час, коли М. Грушевський його висунув, як засадничий принцип — не знаходив більшого зрозуміння і був просто „сензаційним“ для українського читача. Ба навіть і після виходу „Історії України-Руси“ (том III, 1900 року і друге видання 1905 року) ще довгий час різні наші мистецтвознавці не могли вийти з хуторянських рамок етнографізму і провінціалізму. Ще довгий час під українським мистецтвом розуміли лише „народне“ (селянське) мистецтво, або визнавали таким лише твори деякої релігійної групи, наприклад на Придніпров'ї православні, а в Галичині — греко-католицькі церкви, або йнакше починаючи історію українського мистецтва аж з ХVІІ століття — „Українським бароко“.

Огляд українського мистецтва в „Історії України-Руси“ М. Грушевського, цінний також з методологічного погляду. Вони дають повний, заокруглений нарис пам'яток мистецтва в тому обсязі, як це дозволяла зробити тогочасна література предмету. Автор з властивою йому ерудицією й основним знанням матеріалу, докладно описує важливіші пам'ятки, подає еволюцію розвитку українського мистецтва, намічає мистецькі течії, які приходили ззовні, подає характеристичні риси українського мистецтва та з'ясовує своєрідність української творчості. При тім не задовольняється лише мистецькою „трицею“ (архітектура, різьба, малярство), але широко спинається на ужитковий (промисловий) мистецтвом, як літературний, ювелірство, смальт, шкло, кераміка та ін. Звичайно, що Грушевського найбільше займає історична сторінка пам'яток та еволюція їх розвитку. Розуміється, що автор для своїх оглядів широко і критично використав усе наукову літературу предмету і всі опубліковані музейні джерела та подав головнішу бібліографію.

Таким чином історія українського мистецтва М. Грушевського, доведена до ХVІ стол., є для нас першим незвичайно важливим джерелом пізнання українського мистецтва, без якого не може обійтися ні один історик мистецтва, мистецтвознавець і практик-мистець. І треба лише жалувати, що вона не доведена до кінця, так само, як і не закінчена ціла „Історія України-Руси“!

„Сердечно дякую вам за книжку. Дуже мені подобалася, а особливо та пані Ганнуся, яка з третє покоління, а добре знає, якого вона роду. Хило голову перед такою людиною. Дай, Боже, щоб такі люди й на камені родилися, бо я тут бачу, з такі (наші), що не хотять

ПРАЦЯ
Help Wanted Male-FemaleRestaurant Interviews
For New
HOWARD JOHNSON'S
RESTAURANTon the New Jersey Turnpike
at Secaucus

Потрібно жінок і чоловіків як:

КЕЛЬНЕРИ — ГОСПОДАРІ
КУХОННИЙ ПЕРСОНАЛ
ПЕРСОНАЛ ХОЛОДИЛЬНИХ
НАПІТКІВКАСІРІ,
ТРЕНЕРИ ДО ЗАРЯДУ.Праця на повний день, добра
платня, платні вакації,
униформи,забезпечення життя,
госпіталізація,
я інші користи.Головний особисто
вд Colony Ave., in Secaucus,або інформуватися телефонічно
в години:10:30 A.M. to 4 P.M.
7 P.M. to 9 P.M.

UN 7-9541 — UN 4-3988

НА ВЕСНЯНУ ПОГОДУ!
Прекрасні футури накладки
(Stoles)
Жакети.Найкращі фасони
Найкращі матеріалиУКРАЇНСЬКА ФУТРАНА
РОБІТНИ
НОВИ ФУТРА
ПЕРЕМОНДОВАНИ
ТА НАПРАВА ФУТЕРПринимати футра на пере-
монування — Fur Storage.

Roman Kusoff

1420 Avenue of Americas
Between 58 & 59th St.
New York, N. Y.
PLaza 9-4238ПРАЦЯ
HELP WANTED-MALEІНЖЕНЕР — "Stationary"
потрібний ланцюг механіка і
"refrigeration" також дозвіл
на "Oil Burner".стала праця, 40 год. на тиждень.
NATIONAL BISCUIT CO.
85 — 10th Ave. (15th St.) N.Y.C.
Tel. CH 3-8000, Ext. 450
Mr. LowryДОСВІДЧЕНІ
MILLWRIGHT
МЕХАНІКИ5 днів — 40 год. тиждень.
\$1.79 на годину.
TECHNICAL TAPE CORP.
Old Bordentown Road
Old Bridge, New JerseyПОТРІБНО
досвідченого
ПОЖЕЖНИКАСтала праця — головний:
W. RALSTON & CO.
Old Bordentown Road
Old Bridge, New JerseyKnitter & Knitter Mechanic з до-
свідом при "Jacquard Interlock"
трикотажних машинах. Висока
плата; 5 хвилин від N. Y. Те-
леф. West Knitting Mills, 523 23rd
St., Union City, N. J. Union 6-0684Першокласний
МАШИНИСТ
і помічникдо легкої і важкої монтажної
праціTHE HUCK CO.
163 Play St., Hackensack, N. J.
Tel. Diamond 3-8050"WOOD FINISHERS"
досвідчені"Staining, Burning in
Polishing & Lacquer
Spraying"Стала праця, добра заплата.
ORange 2-9100 (N. J.)

BUSINESS OPPORTUNITY

ШВЕДСЬКА РОБІТНИ
Модерні машини.На долині міста, дуже дешево.
Телефонувати:TRIDENT REALTY CO.
240 E. 6th St., New York City
ORegion 4-5340НА ПРОДАЖ
САЛОН КРАСИВласник мусить продати. Про-
дається з строю.ANN'S BEAUTY SHOP
147 Ave. A., New York City
або телефонувати: GR 5-9738

САЛОН КРАСИ

Повне влаштування. Засноване
тому 18 р. Стала клієнтка. Малі
витрати. Можна поповнити
умов. життя. З уваги на недовгу
власник продає по дуже умір-
ці.

Телеф. власника: HE 3-2708

АУТО

1951 PONTIAC — \$695
Легкі сплати — Без завадкиBARREL AUTO SALES
499 N. Broad St., Elizabeth, N. J.
ELizabeth 3-9826

Відкрито вечорами.

ПРАЦЯ
HELP WANTED-FEMALEДомашня робітниця до лікаря.
Відповідальна жінка з вік 45 р.
На бажання спання на місці.
Загальне чистення і догляд над
іншим персоналом. Платня від-
повідно від згоди.

Tel.: Lynbrook 9-3306

КУХАРКА

Потрібно попередньої практики.
Головний особисто:
MAYER'S BAKE SHOP &
LUNCHROOM
1860 Lexington Ave., N.Y.C.ОПЕРЕНТОРКИ до "Singer" ма-
шин. Праця при жіночих пла-
тах. Стала праця, добра плат-
ня. Головний:A. & W. GARMENTS
90 Montgomery St. Jersey City, N.J.
HEnderson 4-9331МЕДСЕСТРИ
R.N. — L.P.N.Помічники до практикою, лікаря,
5 днів в тиждень, 8 год. пра-
ці, вакації, рекомендації.